

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. VIII. Qualiter sit Prohibita lectio librorum Hæreticorum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

cumstantiis esset signum falsi cultus seu infidelitatis, nullatenus liceret, uti non licet adolere thus idolo. Alioquin vendens aut conficiens in necessitate se permissivè habet ad alterius peccatum aut securum falsum cultum, non autem ipse peccatum aut falsum cultum operatur. Unde Catholici non videntur facere scrupulum peccati, si in necessitate cogantur synagogam ædificare pro Hæreticis, eà ad suas hæreses abusuris.

QUÆSTIO VIII.

Qualiter sit Prohibita Lectio Librorum Hæreticorum?

77. Lectio librorum hæreticorum quando illicita iure naturali.

Quam iuste ab Ecclesia sit interdicta.

78. Consonantia veteris Ecclesie stylus.

LIBRORUM perverforum, præsertim hæreticorum, lectio, quando ex ea alicui morale perversionis imminet periculum, est indubiè iure divino naturali prohibita. Quod quia frequenter imminet indefinitè loquendo, etiam tunc, quado non imminere præsumitur, iustissimè Ecclesia lectiõem librorum præsertim hæreticorum prohibuit. Nam sermo eorum ut cancer serpit, etiam vel maximè scriptis (quæ maturius exarari solent) expressus; adeoque meritò vitandus. Unde per modum iustæ cautelæ Ecclesia fideles ab huiusmodi venenosis scriptis avertit. Quod etiam non parum facit ad suppressionem doctrinæ perverfæ. Uti & facit ad poenam ipsorum hæreticorum, quos veluti sibi subiectos Ecclesia sic iustè punire potest.

Neque hæc praxis Ecclesiæ nova est. Nam *Act. 19.* fideles conversi adduxerunt & publicè combusserunt libros vanos & superstitiosos. Et *Jacobus Apostolus* (teste *Abdia Babylonio l. 4. Certaminis Apostolici*) libros Hermogenis, ab iplo converso delatos ad pedes ipsius Apostoli comburendos, iussit appposito pondere in mare demergi, ne forte odor incendii vexet incautos. In *Concilio Nicæno* (teste *Nicephoro l. 8. c. 18.*) libri Arii sunt incendio adjudicati, additaque fuit per Constantinum poena capitis contra occultantes. *Theodosius L. Damnato, Cod. de Hæreticis*, ex præscripto Concilii Ephesini, iussit comburi libros Nestorii. Et *L. Quicumque s. Nulli, & s. Omnes eod. Tit.* prohibentur, & igni adjudicantur libri Eutichetis, ex præscripto Concilii Chalcedonensis. Idem constat ex *Synodo VII. Act. 7.* Ubi etiam *Can. 9.* additur excommunicatio contra legentes libros Hæreticorum. Uti etiam omnia quasi opera antiquorum hæreticorum ita perierunt, ut de illis non nisi fragmenta quedam in Orthodoxorum scriptis reperiantur. Omitto plura, quæ congerit *Basilus Pontius in Appendice*, quæ habetur ad *calcem l. 12. de Matrimonio c. 2. n. 7.* Et *Bellarminus l. 3. de Laicis c. 20.* qui etiam dissolvit varia Hæreticorum argumenta,

quæ in contrarium possent adduci.

Hodie autem consideranda est duplex Ecclesiæ prohibitio. Una est contenta in *Bulla Cœnæ*, in qua excommunicantur, excommunicatione Papæ reservatâ *Hæreticorum libros hæresim continentes, vel de religione tractantes, sine auctoritate Sedis Apostolica scienter legentes, retinentes, imprimentes, sive quomodolibet defendentes, ex quavis causa, publicè vel occultè, quovis ingenio vel colore.*

Quæ verba concernunt omnes, doctos pariter & indoctos, firmos & in fide fragiles: trem quia sunt generalia: tum quia si solos infirmos seu periculo subiectos comprehenderent, nil fuisset superadditum legi naturali: tum quia quilibet faciliè præsumeret de sua sufficientia & fortitudine, cum everfione fructus & finis legis. Hæc itaque ob periculum frequenter natum subesse, omnibus indifferenter lectionem prohibet, nisi adsit debita licentia. Immo prohibitio est tam universalis, ut etiam comprehendat Episcopos, & quovis alios Prælatos.

Quamvis existiment Varii, Inquisitores jure Officii sui posse legere libros hæreticorum ad effectum illos examinandi & corrigendi seu condemnandi. Qui tamen inspicere debent suas commiffiones & facultates, quæ possunt pro varietate temporum & locorum esse variæ.

In locis etiam, ubi non viget Inquisitionis officium, v. g. in Belgio, & de alio modo per S. Sedem non est provifum, v. g. per deputationem doctorum Personarum, quæ cognoscant de huiusmodi librorum lectione, condemnatione, confutatione, expurgatione, prout ordinaverat *Sixtus V. Constit. 74. ceter Marchant To. 2. Tract. 2. Tit. 2. sect. 4. q. 3. dub. 1.* Episcopos tamquam ex vi & natura Officii Episcopalis inquisitores, posse illos legere in ordine ad prædictos effectus. Quod attinet revocationem Pontificum generalem licentiarum quibulvis factarum, respondet *Marchant*, Episcopis in talibus circumstantiis prædicta competere, non vi licentiarum, sed de jure. Quod quidem minorem difficultatem haberet, sepositâ Bullâ Cœnæ, & attentis regulis Indicis librorum prohibitorum. Et olim quidem in *Concilio Carthaginensi IV. Can. 16.* statutum erat, ut Episcopus legat libros hæreticorum pro necessitate & tempore. Saltem omnino conveniret, ut in prædictis locis, in quibus juxta novi Hæreticorum libri prodeunt, Episcopis concederetur talis potestas. Quæ etiam viris doctis ibidem in ordine ad fines similes sæpè necessaria est, & in casu simultaneæ necessitatis, dum non est recurfus ad præditos facultate concedendi licentiam, posset esse locus Epykiæ.

Insuper Gregorius XIII. Bulla exponi nobis anno 1575. dat privilegium Præposito

79. Adferitur prohibitio facta in Bulla Cœnæ.

80. Quæ concernunt etiam doctos ac in fide firmos.

Et in qua vis dignitate Constituitur.

81. Opinio Marchant de Episcopis Belgii.

An Epykia possit esse locus.

82. Quæstio fito

legia Societati suo Regularibus concessa.

sito Generali Societatis consideratè cum delectu & re consultata cum suis Assistentibus concedendj suis religiosis licentiam legendi libros prohibitos ad oppugnandum. Varia item concedit ibidem Religiosis Societatis in ordine ad legendum aut emendandum libros nonnullos sive certæ qualitatis prohibitos, ac in libris suis executioni mandandum ea quæ in Cathalogo & Decreto S. R. & Universalis inquisitionis præcipiuntur, ad effectum, ut illi retineri possint. Confirmatque & quantum opus de novo concedit, supplendo defectus, ea quæ super hujusmodi materiâ à se vel Pio V. concessa fuerant. Concesserat autem vivâ voce Provincialibus Societatis pro regionibus septentrionalibus facultatem dispensandi cum suis circa indicem librorum prohibitorum, immo & cum externis ad eos recurrentibus, cum delectu tamen, idque ad oppugnandum tantum; ut refert Bassanius V. Hæresis n. 16. Vide Compendium Societatis V. Libri prohibiti, & Compendium Privilegiorum novissimè collectum ab Augustino à Vrg. Maria V. Libri.

At quia Gregorius XV. ac novissimè Urbanus VIII. licentias legendi libros nimium multiplicatos revocarunt, earum concessionem deinceps ad Congregationem S. Officii reducetes; dubitatur, an Generales Religionum nihilominus possint concedere licentiam suis subditis legendi libros prohibitos; id negante Diana & Lezana, at affirmantè Peyrino, quod hic putet prædictos Pontifices non derogare privilegijs Religionum, sed solum particularibus licentijs, ut refert Bassanius sup. n. 17.

83. Ad excommunicationem Bullæ incurramdam requiritur 1. us nationes inhibita fiant scilicet.

84. Secundò, ut libri sint hominum hæreticorum.

Tria porò ex tenore Bullæ ad incurramdam præfatam excommunicationem requiruntur. Primo, ut lectio, aliæque actiones prohibita fiant scilicet. Unde excusatur ignorantia etiam vincibilis & crassa, non tamen juxta Plurimos affectata; quamvis & hanc excusare existimem cum alijs valde probabile, conformiter ad dicta Parte 2. Tract. 3. d. 5. n. 27. eò quod non sit in rigore scientia, quam jus requirit, & versetur in materia poenali.

Secundò requiritur, ut sint libri hominum hæreticorum. Unde vi Bullæ Cœnæ non excommunicantur legentes libros Catholicorum, in quibus refutandi causâ inserti sunt errores Hæreticorum proprijs eorum verbis, etsi id faciant, ut sciantur eorum errores: sicut nec illi qui legunt librum alicujus Catholici, in quo sunt aliqui errores per ignorantiam admixti, aut etiam prava Hæreticorum Scholia: quia ejusmodi non sunt libri Hæreticorum. Limitat tamen hanc ultimam partem Suarez (Alijs contradicentibus) nisi ea Scholia essent tam ampla, ut liber ex eis pro maxima parte constaret: tunc enim ratione horum meritò videtur posse dici liber Hæretici à maxima sui parte. Sicut libri commentan-

tes Scripturam, aut D. Thomam à suis Auctoribus nomen fortiuntur, etsi textum Scripturæ aut D. Thomæ insertum habeant. Sufficit autem esse librum Hæretici formaliter, etsi nondum sit damnatus: quia vox illa Hæreticus etiam tales comprehendit. Non prohibetur tamen illis verbis lectio librorum scriptorum ab Infidelibus non baptizatis: illi enim non solent dici Hæretici.

Tertiò requiritur, ut libri sint hæresim continentés, vel de religione (utique ex professo seu instituto, ut prudenter consideranti patet & exprimitur Regula 2. Indicis librorum prohibitorum) tractantes. Sufficitque juxta Doctores communis alterutrum; eò quod loquatur Bulla sub disjunctione, maneatque sufficiens ratio prohibitionis hujusmodi: quamvis Sayrus, & Jacobus de Grassis apud Bassanius V. Hæresis n. 9; (qui tamen oppositum existimat esse verius) putaverint non sufficere, quod liber tractet de religione, nisi simul contineat hæresim. Sufficit præterea juxta Suarez, Sanchez & alios passim, ut liber contineat hæresim vel unicam, attentis verbis Bullæ simpliciter & propriè acceptis: quamquam juxta Sayrum, & Jacobum de Grassis (quos refert & sequitur Bassanius sup.) requiratur, ut liber de hæresi tractet ex professo, nec sufficiat, quod de alia retractando obiter interponatur aliqua hæresis: & Arriaga d. 23. sect. 4. n. 22. satis probabile putet requiri, ut saltem aliquas hæreses liber contineat, quasi parum pro nihilo requiratur.

Dubium est, an excommunicatio incurratur à legente Epistolam, Concionem, aliamve brevem Scripturam, etiam impressam, alicujus Hæretici continentem hæresim, aut de religione ex instituto tractantem? Varii affirmant. Possentque Ecclesia id declarare, & sic cessaret quæstio, quæ adhuc obstat. Unde Plures negant. Et inter hos Marchani sup. dub. 2. qui tamen non satis coherentè præmiserat legentes talia Scripta mortaliter peccare: cum seculo periculo perversionis (quod utique non semper adest,) id provenire deberet ex lege Ecclesiæ, quæ si comprehendat tales casus suâ lege, etiam comprehendet suâ poenâ transgressores simpliciter impositâ. Nec magis sibi cohæret Bassanius sup. n. 10: ubi cum negasset legentes prædicta incurrere excommunicationem, subdit certum esse, quod semper peccent mortaliter obpericulum; quasi verò id tam graviter semper urgeret: cum aliàs sanè non suffragaretur quæcumque licentia papalis ad excusandum à mortali. Itaque ut ad quæstionem propositam revertamur, posterior opinio videtur conformis verbis Bullæ in rigore intellectis; quæ agunt de libris prædictæ enim Scripturæ non censentur vulgariter nomine libri, Ideòque Catholici his in locis non faciunt scrupulum legentes episto-

85. Tertiò, ut ex professo tractent de religione aut contineant hæresim. An alterutrum sufficiat.

An sufficiat hæresis vel unica.

86. Excommunicationem incurrit à legente Epistolam aut brevem scripturam. Varii affirmant. Plures negant; etsi nonnulli hanc sibi conarant.

Judicium Auctoris.

epistolas huiusmodi familiares, quas interdum ab amicis hæreticis recipiunt. Circa quod tamen Pastoribus quoque & Confessariis vigilandum est. Liber autem etiam manuscriptus censetur nomine libri, & semper ita habitus fuit, ut patet de tempore nondum inventæ typographiæ.

87. An etiam comprehendatur censura, qui solum legentes audiunt.

Aut lecta recolunt memoria, vel ore repetunt.

Aut materialiter inspicitur.

Aut intelligendo quidem, sed non efformando vocem.

Qui determinanda gravitas materiae.

88. Retinentes libros qui excommunicantur.

Nomine Imprimendum qui intelligantur in Bulla.

Quia verò Bulla loquitur de lectione, quaeritur, an etiam comprehendatur censura, qui solum legentes audiunt? Affirmant Vani. Sed negat Sanchez, Fillineus & plures alii, spectatâ vi verborum legis, quæ non sunt amplianda etiam ob paritatem rationis, cum in poenalibus versemur: propriè autem talis non censetur legere. Idemque est de eo, qui ex memoria recoleret priùs lecta: nam illa recollectio non est lectio, estque ordinariè actus merè internus, de quo Ecclesia non iudicat. Immo si quis memoriter externâ voce repeteret aliqua quæ in libro hæretico legisset, non incurreret censuram, eò quòd non censetur legere librum. Periculum porrò audientis & recolligentis cavendum est ex natura rei, potestque reperiri etiam in eo qui hæreticum publicè vel privatim differentem audit; quod tamen fit sine incurso censura. Aliunde tamen possent incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ infidelitatis fautoribus aut defensoribus Hæreticorum, si tales se ostendant, etsi libros non legant. Non censetur etiam legere librum, qui etsi characteres adspiciat & voces correspondentes formet, eas tamen non intelligit: solum enim est lectio materialis, quam lex aut ratio legis non respicit. Non requiritur tamen, ut ex aspectu scripturæ formetur voces externæ: nam lectio non consistit in prolatione verborum, cum etiam legat oculis percurrendo, qui nihil exprimit, sed solum eâ occasione de rebus per scripturam conspectam significatis interiùs conceptus format.

Difficile autem est determinare quantitatem lectionis ad eam poenam incurrendam requisitâ. Sanchez l. 2. Summa c. 10. n. 31. excusat ratione parvitatis materiae eum qui legerit unam paginam, etsi liber esset in folio. Sed Marchant sup. q. 2. longè aliter discurrit meritò videndus.

Præterea ex verbis Bullæ Cœnæ supra relatis patet, eam censuram incurrere retinentes ejusmodi libros, etsi eos non intelligant, aut numquam legere intendant: quia nihilominus propriè eos retinent, quod in Bulla prohibetur. Excusat tamen Sanchez eos, qui aliquo tempore, etiam notabili, eos bonâ fide retinent, ut datâ opportunitate Inquisitoribus tradant.

Patet insuper ex iisdem verbis Bullæ Cœnæ, ratione impressionis eam censuram incurrere, non solum immediatè laborantes, sed etiam impressorem seu typi magistrum & libri Auctorem, si eum ad imprimendum dederit: hi enim omnes dicuntur

imprimere. Immo eandem incurrit faciens expensas (etsi eum excuset Suarez, alioquin in hac materia strictus) sicut enim communiter dicitur ædificare templum, qui facit sumptus pro ædificando; ita impressisse librum, qui pro eò imprimendo expensas fecit. Plures casus ex citatis verbis Bullæ vide apud Sanchez supra, & Suarez To. 5. in 2. Partem disp. 21.

Altera Ecclesiæ prohibitio emanavit à Pio IV. Sixto V. & Clemente VIII. præcipientibus observari Cathalogum librorum prohibitorum cum præfixis regulis. Qui quidem Cathalogus cum præfixa Bulla Pii IV. ac etiam Bulla Sixti V. specialiter est publicatus in hac Academia Lovaniensi tempore gubernationis Ferdinandi Alvarez de Toledo Ducis Albani. Et iterum iussu Urbani VIII. in Dicecesi Mechliniensi publicata fuit quædam appendix ad dictum Cathalogum anno 1629. Et proinde locum hic non habeat exceptio, quam quidam feruntur in Belgio contra prohibitionem Bullæ Cœnæ prætexere. In quo etiam non posset subsistere, adhuc conclusâ Bullâ Cœnæ, quod Azorio & Layman relatis docet Bassaus V. Hæresis n. 16. Catholicos, ubi hæc Bulla non est recepta, legentes libros Hæreticorum, continententes hæreses vel de religione tractantes, non incidere in excommunicationem, si legerint studio cognoscendi & confutandi eorum errores. Nam excommunicatio apertè infligitur in Bulla Pii IV. & Regula X. Indicis in fine, cujus verba referuntur n. seq. Aliud fortè videri posset, si sermo esset de locis, in quibus non foret etiam prohibitio Indicis recepta; aut solum de libris necdum in Indice ipidem promulgato adscriptis, donec quid certi de iis ab Ordinariis aut Inquisitoribus statutum fuerit, quibus id videtur committi in Indicis regulis seu præambulis ad eandem.

Porro Regulâ I. Indicis confirmantur damnationes librorum factæ per Pontifices & Concilia ante annum 1515. Regulâ II. omnino damnantur, omnes cujunque argumenti libri tam Hæreticarum dicto anno posteriorum, quam qui Hæreticorum capita & duces fuerunt. Aliorum autem Hæreticorum libri, qui de religione quidem ex professo tractant, omnino damnantur. Qui verò de religione non tractant, à Theologis Catholicis iussu Episcoporum & Inquisitorum examinati & approbati permittuntur. Regulâ VII. Prohibentur etiam libri qui res lascivas aut obscenas ex professo tractant. Antiqui verò ab Ethnicis conscripti propter sermonis elegantiam & proprietatem permittuntur, nullâ tamen ratione pueris prælegendi. Regulâ IX. Prohibentur libri omnes & scripta Geomantiæ, Hydromantiæ, Chiromantiæ & similes. His accedunt libri Astrologiæ iudiciariæ: quibus Clemens VIII. addidit im-

89. Adferitur altera Prohibitio Indicis librorum prohibitorum.

90. Quid potissimum in Regulis Indicis continetur.

Qu. VIII. Qualiter sit prohibita lectio Librorū hereticorum. 185

pios Hebræorum libros Thalmudicos, & Cabalisticos. Demum (omissis aliis Regulis) in fine concluditur: *Quod si quis libros Hereticorum, vel cuiusvis auctoris scripta ob hæresim vel falsi dogmatis suspitionē damnata atque prohibita legerit, sive habuerit, statim, seu (ut loquitur Pius IV.) ipso iure in excommunicationis, non tamē reservatæ Pontifici, sententiā incurrat. Qui verō libros alio nomine interditos legerit, aut habuerit, præter peccati mortalis reatum quo afficitur, iudicio Episcopii severe puniatur.*

Excommunicatio non reservata quibus incurratur,

A quibus incurratur sola culpa mortalis.

91. An libri prohibiti donec expurgentur licite possint retineri.

Existimat autem *Marchant sup. du. 5.* quod si libri non sint absolute prohibiti, sed cum clausula, *donec expurgentur* retineri possint, modo non legantur, donec à personis ad hoc constitutis correcti sint, & legitimā censurā emendati. Hujus tamen exceptionis non apparet satis solidum fundamentum inspicienti verba mox præmissa, quæ comprehendunt libros quotquot & quovis nomine sint interdicti, & generatim vetant illos haberi seu retineri. Nec prohibitio facta cum clausula, *donec expurgentur*, definit idcirco esse prohibitio absoluta, pro tempore scilicet, quo expurgatio necdum facta est. Unde etiam simpliciter tales libri nomine prohibitorum veniunt intelligendi. Et ratio, ob quam prohibetur lectio, etiam militat in retentione in his, uti in aliis libris prohibitis. Consuetudo tamen potuisset in aliquibus locis (prout de Belgio Nonnulli viri docti existimasse referuntur) rigorem hunc temperasse quoad publicam in bibliothecis expositionem, aut liberiores etiam lectionem: quod facti est.

92. Controversiarum linguarum vulgarium editio in Belgio non affirmatur interdita.

Notandum verò Regulam VI. Indicis, quā statuitur de controversiis vulgari sermone editis idem, quod de bibliis linguæ vulgari impressis, non esse usu receptam in Belgio, ubi jugiter hujusmodi libelli eduntur, omniumque manibus teruntur, immo legi consulantur, ut in promptu habeantur fundamenta fidei nostræ contra quotidianos occurus Hæreticorum. Alioquin Pius V. (teste *Basso V. Hæresis nu. 16.*) die 8. Januarii. 1571. viva voce concesserat (quod Gregorius XIII. Bulla *expdmi nobis* confirmavit) confessariis sæcularium Societatis Jesu, ut suis pœnitentibus permittere possint usum Bibliorum Vulgarium, & librorum de controversiis vulgari idiomate per Catholicos conscriptorum. Similiter his in locis non sunt in usu nonnulla ex iis, quæ in instructione recentius adjuncta Regulis Indicis quoad impressionem librorum continentur, ut ad oculum patet.

93. Parte qua librationes propositionum inibi haberi solent cum libris eas continentibus

Instructio quoque circa librorum correctionem merito videnda, §. 2. recitat ea, quæ indigent expurgatione, adoque causas prohibitionis, & ante omnia ponit, *propositiones hæreticas, erroneas, hæresim sapientes, scandalosas, piarum aurium offensivas, temerarias, schismaticas, seditiosas, blasphemias.* Quæ sunt ferè censuræ, quas propositioni-

bus damnatis etiam Sedes Apostolica consuevit inurere, ut patet ex Bulla Leonis X. contra Lutherum, Bulla Pii V. contra Baium, & aliis.

Singulas porrò Doctores varii fatis fusè discutunt ac explicant, sed non omnes univèrsim inter se concordant. Breviter dici potest cum receptiori opinione, hæreticas quidem censei (quod certum est) quarum contradictoria sunt de fide: Erroneas vero, quarum contradictoria non sunt quidem immediate revelatæ, attamen sunt conclusio Theologica, puta evidenter deducta ex præmissa saltè unâ de fide & alterâ evidèti. Hæresi & Errori, proximæ censentur, quæ à plerisque cum gravi fundamento habentur pro hæreticis aut erroneis, adeoque quarum oppositæ à plerisque cum simili fundamento censentur esse de fide aut conclusio Theologica respectivè.

94. Quid Propositio hæretica.

Quid Erronea.

Quid Hæresi aut Errori proxima.

Propositiones hæresim sapere vel olere dicuntur, quæ præbent iudicium saltè probabile judicandi, quòd in proferente seu auctore lateat hæresis: uti suspectæ censentur, quæ saltè præbent indicium ad non temere suspicandum seu timendum, quòd auctor sit hæreticus. Alii hæresim sapientem propositionem vocant, ex qua potest hæresis deduci per probabiles & moraliter certas consequentias.

Quid hæresim sapientem aut de ea suspensa.

Malè sonans tantum propositio peccat in abusu vocum diversarum ab usu communi, quo solent à fidelibus usurpari; seu (ut Alii dicunt) est propositio, quæ paritur duplicem sensum, hæreticum & catholicum, sed frequentius accipitur in sensu hæretico.

95. Quid malè sonans.

Piarum aurium offensiva dicitur, quæ proferitur aliquid indecens, aut modo indecenti in materia pietatis seu religionis: esto à parte rei non videatur falsum, v.g. si quis cum sufficienti fundamento putans expungendam è Breviario aliquam historiam ejulve circumstantiam tamquam minus veram, diceret: Ecclesia nobis fabulas & apocrypha narrat; vel si de Indulgentiis, quas sciret causâ sufficienti careas, diceret, esse ridiculas, & solis pueris proponendas; vel (quòd vix sine blasphemia proferitur) postularet preces Magdalenæ meretricis, Petri perjuri &c.

Quid piarum aurium offensiva.

Propositio scandalosa est, quæ ex sua ratione alicui offendiculum in fidei aut morum materia subministrat, v.g. avocando auditores ab exercitio virtutum. Quales sunt propositiones, quibus detrahitur Statui religio, exaggeratur pericula priorum exercitiorum, detrahitur fides veritati Reliquiarum, erga quas est singularis devotio populi.

Quid scandalosa.

Temeraria, quæ contra cõmunem Scholasticorum sententiam, sine solido fundamento aliquid novi asserit; si autem est alicujus momenti fundamentum, non meretur censuram. Aliqui etiam dicunt esse temerariam, quæ eth non dicat aliquid positive contrarium omnibus Scholasticis, asserit

96. Quid temeraria.

tamen de novo aliquid sine urgenti fundamento in materia Catholica, quod à prioribus non est assertum, quæ dici possent temeraria privativè.

Quid schismatica. Propositio schismatica dicitur, quæ sine hæresi promovet schisma, vel illud generare aut ad idem inducere potest.

Quid schismatica. Seditiosa videtur, quæ ad seditionem contra Principes vel ad tumultus in republica excitandos conducere potest. Hæc tamen propositio nisi aliunde opponatur doctrinæ fidei aut communi Theologorum, ex tali qualitate non videtur habere censuram propriè Theologicam; etsi alioquin ab Ecclesia ejusmodi propositio merito prohibeatur.

97. Quid blasphemus. Blasphema denique propositio dicitur, quæ injuriam & irreverentiam contra Deum vel Sanctos continet; quæ si pariter involvat errorem contra fidem, simul erit hæretica & blasphemus. Qualitates enim seu censurae propositio præmissæ possunt, nonnullæ saltem, in unam eandemque propositionem convenire, v. g. quod sit erronea, scandalosa, piarum aurium offensiva. Nonnulli etiam singulis exempla assignant, quæ tamen non omnia satis congruunt. Nam hæc, *Scutum & inutile est Sacramentum Eucharistia solemnè pompâ per plateas deferre, quæ à Variis refertur ad Sapientes hæreticum, est manifestè hæretica, & contraria Tridentino sess. 13. c. 5. & can. 6.*

98. In certis raris propositioibus Theologicis Pontifex est infallibilis. Quomodo autem in qualificatione propositioem etiam non hæreticarum Papa sit infallibilis, utpote cui submittere se debent omnes fideles, uti in declaratione contractuum an sint liciti, ac in decretis morum; bene tractat *Lugo disp. 20. sect. 3. nu. 109. & seqq.* asseritque oppositum esse erroneum vel errori proximum. Immo *Malderus* pertinaciter hoc affirmantem, esse hæreticum censet *q. 11. art. 2. membro 5.*

QUESTIO IX.

De Pœnis Infidelium signanter Hæreticorum.

99. Non baptizati pœnis Ecclesiasticis non subjacent. IUDÆOS & Paganos non posse ob infidelitatem suam propriè puniri ab Ecclesia certum est. Idemque est de Hæreticis necdum baptizatis, quales sunt multi Anabaptistæ, & varii olim legitimum baptismum non adhibentes. Ratio est: quia non sunt sub jurisdictione Ecclesiæ, ut apertè supponit *Tridentinum sess. 14. cap. 2.* Soli igitur infideles baptizati subjacent pœnis Ecclesiasticis, sive sint hæretici, sive apostatæ, id est, post baptismum transeuntes ad Judæos vel Paganos. Hi enim soli sunt Ecclesiæ subiecti. Et specialiter apostatas incurere omnes pœnas hæreticorum, statuitur *c. Contra Christianos, de Hæreticis in 6. & in Bulla cœnæ.*

Ut porrò pœnæ humanæ incursantur, requiritur hæresis vel apostasia aliquo modo externa: de merè internis namque ne Ecclesia quidem judicat, sive per sententiam ab homine, sive per pœnas à lege latas. Non etiam sufficit hæresis aut apostasia merè externa, quæ v. g. quis simulat metu mortis, aut alterius incommodi, vel spe commodi: nam etsi talis simulatio punibilis sit, reverà tamen non constituit propriè hæreticum, nisi error sit conformis in mente; adeoque non subjacet pœnis hæreticorum simpliciter latis, utpote restringendis, quantum fas est. Pœni in foro externo talis præsumeretur hæreticus aut apostata, & tamquam talis puniretur. Pœnas tamen incurunt hæretici aut apostatæ quantumvis occulti, eas nempe, quæ sententiam judicis non requirunt, v. g. excommunicationem. Quæ autem sententiam exigunt, eo usque non incuruntur ab his cum effectu; etsi sint alioquin iis obnoxii, earumque rei. Quænam vel sententiam, sive condemnatoriam ad pœnam, sive tenore legum, juxta regulas in materia de legibus assignatas, est colligendum.

Nunc itaque in speciali de Hæreticorum pœnis agendum restat. Et hæc quidem aliæ sunt spirituales, aliæ temporales, aliæ corporales. Prima pœna spiritualis est Excommunicatio latæ sententiæ *c. Ad abolendam, de Hæreticis*, estque reservata Pontifici in Bulla Cœnæ. Quamvis alibi non reperitur in jure communi hæc reservatio. Nec constituit hæc censura hæreticum vitandum, quousque denunciatus sit. Secunda pœna est Irregularitas juxta communem sententiam. De qua in materia de Irregularitate Tertia est pœna infamiæ, quæ hæreticum ipso jure, tum Civile, tum Ecclesiastico comitatur, suppositâ saltem criminis notoritate. Quarta est inhabilitas ad beneficium & officium publicum *c. Quicumque 8. Hæretici, de Hæreticis in 6.* de quo vide dicta de Irregularitate §. 4. Quinta est privatio Ecclesiasticæ sepulturæ *c. Quicumque cit.* De quo vide dicta §. 2. de Excommunicatione §. 9. Sexta est privatio omnis spiritualis jurisdictionis *c. Auctorimus, c. Apertè, c. Miramur 24. q. 1.* Quod tamen non est intelligendum de hæreticis occultis, qui adhuc suo modo sunt in Ecclesia in ordine ad effectus hujusmodi jurisdictionis præstandos. Idemque est de manifestis non denunciatis post Cœcilium Constantinense, ut DD. passim advertunt; qui soli denunciati sint vitandi extra casum extremæ necessitatis: etsi Nonnulli contradicant. Ratio est: quia excommunicatio (cui annexa est privatio jurisdictionis spiritualis) incurritur ab hæreticis jure Ecclesiastico, quæ proinde olim erat ferendæ sententiæ; & adhuc in extrema necessitate relinquatur ab Ecclesia post denuntiationem jurisdictionis ad abolendum; quamvis autem etiam non denunciati sint ex parte sua pri-

100. Requiritur, ut peccatum sit externum. Non sufficit tamen modò externum.

Sufficit occultum.

101. Pœna spiritualis Hæreticorum. 1. Excommunicatio.

2. Irregularitas. 3. Infamia.

4. Inhabilitas ad beneficium & officium.

5. Privatio Ecclesiasticæ sepulturæ. 6. Privatio jurisdictionis spiritualis.

An vel quilibet locum habeat in non denunciatis.

v. g.